

EDİTÖRDEN / From the Editor

Dergimizin bu sayısını İslâm düşünce birikimine önemli katkıları bulunan, Ehl-i Sünnet kelâmının kurucularından kabul edilen Ebû Mansûr el-Mâtürîdî'ye (ö. 333/944) ayırdık. Kurucusu olduğu itikâdî düşünce sistemiyle eserleri ve fikirlerinin günümüz dünyasında daha fazla tanınması gerekliliği yanında son zamanlarda tartışılan din-akıl ilişkisi ve dinde bilgi kaynakları gibi hususlardaki görüşlerinin yol göstericiliği de müstakil bir Mâtürîdî sayısının hazırlanmasında etkili oldu.

İslâm'ın temel disiplinlerinden tefsir, hadis, kelâm, fıkıh, tasavvuf gibi alanlarda özgün görüşleri bulunması sebebiyle bu sayımızda farklı disiplinlerden makalelere yer verme imkânı bulduk. İlk makalemiz Osman Aydın tarafından kaleme alınan “İmâm Mâtürîdî'nin Yetiştirdiği İlmî Ortam ve Semerkant'ta İlim Merkezleri”. Aydın, makalesinde Mâtürîdî'nin doğup büyüdüğü Mâverâünnehir'in başşehri konumundaki Semerkant'ta var olan zengin kültürel ortamın beraberinde getirdiği düşünce yapısı ile akidesinin nasıl şekillendiğini ortaya koymaktadır.

Fikret Karaman ise “İmâm Maturidiye göre Hayatın Akışında Akıl ve Vahyin Rolü” başlıklı makalesinde ilim ve kültür havzası olan Mâverâünnehir bölgesinin özellikleri yanında İmâm Mâtürîdî'nin ortaya koyduğu toplumun huzur ve mutluluğuna katkı sağlayacak ve hayatı kolaylaştıracak bazı ilkeleri ele almaktadır. Allah'ın varlığı ve birliği, O'na kulluk etmek, ilim tahsil etmek, adalet ve eşitlik, çalışmak ve üretmek, söz ve sözleşmelere bağlı kalmak onun üzerinde durduğu ve günümüzde de geçerliliğini koruyan ilkelerden bazılarıdır.

Mâtürîdî'nin dinî tebliğdeki metodu da bugün bizlere ışık tutacak niteliktedir. Ramazan Biçer, “Mâtürîdî'ye Göre Dini Tebliğin Karakteristik Özellikleri” isimli makalesinde Mâtürîdî'nin dini tebliğde aklî yaklaşımlara öncelik tanınmalıdır, görüşünün çağımızın genç nesli ve dinî tebliğ görevini ifa edenler için önemini ifade etmektedir. Ona göre, Kur'ân ve Hz. Peygamber merkezli bir dinî sunum yanında aklın nasları gereği gibi anlayan bir hakem konumunda olduğu da unutulmamalıdır.

Fatih Kurt, “İmâm Mâtürîdî'ye göre Bazı Âhîret Aşamaları” başlıklı makalesinde inanç esaslarından biri olan ve naklin önceliği bulunan âhîret konusunda dahi Mâtürîdî'nin bazı âhîret aşamalarını aklî ilkeler ışığında ele aldığına ilişkin tespitlere işaret etmektedir. Kurt, âhîret ve aşamalarına dair âyetlerin Mâtürîdî tarafından tevillerine de makalesinde yer vermektedir.

Bir diğer kelâm makalesi Şerife Özketen'in kaleme aldığı “Ebû Mansûr Mâtürîdî'ye Göre Fiillerin Ortaya Çıkışında İnsanın Kudretinin Rolü” başlıklı çalışmasıdır. Özketen, makalesinde “kudret” konusunu farklı kelâm

ekollerinin görüşleri ile mukayeseli olarak ele almakta Mâtürîdî'nin konuya dair geliştirdiği orijinal bakış açısını da ortaya koymaktadır.

Fikret Soyal'ın "Esmâ-Ahkâm (Va'îd) Meselesinde Mâtürîdîlik ve Mu'tezile Mukayesesi: Mâtürîdî ve Cüşemî Örneği" isimli makalesi ise mukayeseli bir çalışma niteliğinde. Soyal, makalesinde hem iki mezhep arasındaki görüş farklarını hem de "esmâ ve ahkâm" başlığı altında tartışılan problemleri ele almaktadır.

Mâtürîdî'nin müfessir olma yönünü ortaya koyan Şükrü Maden'in "Mâtürîdî'nin Müfessirlerin Çoğunluğunun Görüşüne Muhalif Yorumları ve Gereçekleri" makalesinde ise tefsir ilmine getirdiği farklı yorumlar müfessirlere yönelttiği itirazlar üzerinden açıklanmaktadır.

Hekim Tay'ın "Tefsir Faaliyetlerinde Mübhemâtü'l-Kur'ân İlminin Yeri: Ebû Mansûr el-Mâtürîdî (ö. 333/944) Örneği" isimli makalesinde de müfessir İmam Mâtürîdî'nin ulûmu'l-Kur'ân'ın araştırma alanlarından olan mübhehâmatu'l-Kur'ân ilmine ilişkin görüşlerine değerlendirmeleriyle yer verilmektedir.

"Mâtürîdî Kelâmında Te'vîl Metodolojisi" makalesinde Hüseyin Doğan, Mâtürîdî'ye göre te'vîl kavramının mahiyeti, kapsamı, uygulama örnekleri ile te'vîl yapacak kişide bulunması gerekli bazı temel kıstaslara işaret ederken Veysel Gengil, "Mâtürîdî'de Tefsir Te'vîl Ayrımı Meselesi" başlıklı makalesinde tefsir te'vîl ayrımını ve Mâtürîdî'yi bu ayrıma sevk eden etkenleri ele almaktadır. Halil Akçay ise "Mâtürîdî'de Âyetleri Tevil Yöntemi Olarak Kinaye" makalesiyle Mâtürîdî'nin Te'vîlâtü'l-Kur'ân adlı eseri ekseninde âyetlerin tevilinde kinayeyi nasıl kullandığını ortaya koymaktadır.

Mâtürîdî'nin Te'vîlâtü'l-Kur'ân adlı eseri, farklı ilmî disiplinlere de katkıda bulunmaktadır. Nitekim Nesrişah Saylan'ın "Mâtürîdî'nin Te'vîlâtü'l-Kur'ân Adlı Eserinde Kıraatlere Yaklaşımının İncelenmesi" makalesi, eserde kıraatlerin aktarımında Mâtürîdî'nin izlediği kendine has metodu tespit etmektedir. Saylan makalesinde âyetin okunuşunun âyet yorumlarına etkisine işaret eden bu metodu örneklerle ortaya koymaktadır.

Ömer Özgül ise "İmam Mâtürîdî'nin Anadolu Tasavvuf Kültürü Üzerindeki Etkileri" başlıklı makalesinde İmam Mâtürîdî'nin yetiştirdiği Semerkant'ta hâkim olan tasavvuf kültürünün onun ilmî şahsiyeti üzerindeki etkilerini ve onun fikirlerinin Anadolu sülûlîğine etkilerini ele almaktadır.

İmam Mâtürîdî'nin farklı ilmî disiplinlerdeki katkılarının ortaya konulduğu dergimizin ilim dünyası için yeni ufuklar açmasını temenni ediyoruz.

Dr. Fatma Bayraktar Karahan